

p.a. Berkenlaan 30
3737 RN GROENEGAN

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Soestdijkseweg Zuid 173
3721 AB BILTHOVEN
(per e-mail verzonden)

Groenekan, 27 januari 2014

Betreft: Advies nota Jeugdhulp

Geacht College,

Hierbij onze reactie op het Regionaal Beleidskader Route Zuidoost 2015 – 2018. Allereerst willen wij ons sterk ongenoegen uitspreken over de reactietijd die wij als raad gekregen hebben. Op 6 januari jongstleden kregen we het verzoek om binnen 10 dagen te reageren. Een rapport van deze inhoud en omvang, een belangrijke beleidsombuiging als deze transitie, vraagt een serieuze behandeling en een redelijke termijn. We geven dus een reactie, maar maken wel het voorbehoud dat wij door deze tijdsdruk slechts onvolledig en minder zorgvuldig onderbouwd dan anders kunnen reageren.

1. Inleiding

De Transitie Jeugdzorg is een van de ingrijpendste taakoverhevelingen van de centrale overheid/provincie naar de gemeenten. Het betreft kwetsbare kinderen, die recht hebben op onze bescherming en professionele ondersteuning. Juist in dit beleidsterrein is onze verantwoordelijkheid als samenleving groot.

In zijn algemeenheid biedt de nota "Jeugdhulp .....Route Zuidoost" een goed en weloverwogen beleidskader. In de uitgangspunten kunnen we ons vinden. Versterken en benutten van eigen kracht is een goed streven, maar tegelijkertijd kan het leiden tot overvragen van kwetsbare ouders en hun kinderen. De Wmo Advies Raad (WAR) zal er daarom kritisch op toezien dat de gemeente De Bilt haar nieuwe verantwoordelijkheid op dit terrein waar gaat maken, al dan niet in samenwerking met de regiogemeenten.

Er is gekozen voor het stapsgewijs realiseren van de transitie en waar mogelijk in directe samenspraak met de aanbieders. De keuze om in 2015 de besteding van 80% van het budget voort te zetten past in het beeld van een geleidelijke transitie en biedt voor de afnemers van zorg en ondersteuning voorlopig nog enige continuïteit. Wij onderschrijven deze stapsgewijze aanpak van harte, want bestaande infrastructures hebben hun waarde en er is tijd nodig om te bouwen aan nieuwe vormen.

Tenslotte nog een enkele opmerking over de nota als communicatiemiddel. De tekst is weinig toegankelijk geschreven. Het abstractieniveau is erg hoog. Er wordt veel gesproken over de transitie en nog minimaal over de transformatie die nodig is om deze transitie te realiseren. Wij hopen de nadere uitwerking van de geboden beleidskaders in de voor maart 2014 aangekondigde uitvoeringsnota aan te treffen en zullen ons daar dan met hernieuwde interesse en inzet over buigen.

2. De complexiteit van deze transitie

Bij de Transitie Jeugdzorg is zoals gezegd sprake van een zeer omvangrijke overheveling naar de gemeenten van voor ouders en kinderen zeer essentiële taken, die bovendien in een beperkte tijd moet worden gerealiseerd.

We zijn blij met de regionale aanpak in de regio Zuidoost Utrecht voor de complexe problematiek. Het bovengemeentelijk organiseren van de zwaarste vormen van Jeugdhulp, waar een groot deel van het budget mee gemoeid is, biedt door de schaalgrootte de mogelijkheid om ook na de transitie kwaliteit en professionaliteit van de hulp te blijven waarborgen. Tegelijkertijd vraagt ook het uitvoeren van deze complexe taken in een regionaal samenwerkingsverband om een transparante besluitvorming en een goede democratische controle daarop. Landelijk begint inmiddels tot veel gemeenteraden door te dringen dat bij de grote transities veel taken in gemeentelijke samenwerkingsverbanden worden belegd, wat maakt dat invloed op deze taakgebieden voor gemeenteraadsleden slechts beperkt is. Ook de Wmo-raden zien zich geplaagd voor de puzzel tot waar hun competentie reikt. In de verdere uitwerking van de Jeugdhulp zal het vraagstuk van de participatie van jeugdigen en hun ouders aan dit beleidsveld en de verhouding tot het werkterrein van de WAR nadrukkelijk moeten worden beantwoord.

3. Het tempo van de transformatie

Dit jaar zal er hard gewerkt moeten worden om alle veranderingen in organisatie en taakuitvoering te realiseren. De taakstelling is ambitieus. Wil de nieuwe werkwijze ingevoerd kunnen worden, dan moet het Centrum voor Jeugd en Gezin, ons gemeentelijk wijkteam, daar vóór 1 januari 2015 voor zijn toegerust. Zorgelijk vinden wij het dat in de nota tot uitdrukking komt dat pas eind van dit jaar de reorganisatie van het CJG in gang wordt gezet, terwijl de nieuwe taken al met ingang van 1 januari 2015 bij deze organisatie worden belegd. De WAR vraagt zich dan ook in gemeente af of het CJG al per die datum in staat zal zijn aan de nieuwe taken uitvoering te gaan geven.

We zijn benieuwd naar de ICT invulling/ombouw van systemen, vooral met betrekking tot elementen als kwetsbaarheid van de systemen en privacy voor de klant. Decentralisatie en het regelen van taken dicht bij de burger zijn goede uitgangspunten, maar de zorg voor de privacy van burgers mag daar niet onder lijden. We vernemen graag uw visie en voornemens hierop.

4. Zorg over bezuinigingsdoelstelling

Voor de complexe hulpverlening biedt het samenwerken in regionaal verband garanties. We schrikken wel als een van de vijf gemeenten al in deze fase aangeeft hier niet aan mee te willen doen, te weten Heuvelrug. Als de solidariteit door een gemeenten doorbroken kan worden, kan dat voor anderen ook gaan gelden. De vraag aan u is dan ook hoe u tegen dit gevaar aankijkt, dat meer gemeenten dit voorbeeld volgen?

Het schrijven gaat uit van een optimistische maatschappij-visie. We hebben het afgelopen jaar verschillende zaken in het jeugd domein kunnen volgen die duidelijk maken dat kinderen ook onze bescherming nodig hebben. Kracht van ouders kan ook desastreus zijn voor kinderen. Dan komt nadrukkelijk de beschermende taak van de overheid ter sprake. Uw opmerking over het reguleren van de toegang, het betrekken van het financiële aspect hierin (budget is leidend), roept de volgende vragen op:

- Hoe voorkomt u dat het hulpaanbod primair bepaald wordt door de nog beschikbare ruimte in het budget en niet door de aard en ernst van de problematiek van de hulpvrager?
- Wat gebeurt er als de grens van het budget al tijdens het boekjaar wordt bereikt, welke hulp wordt dan nog bij voorrang verleend?
- Er zit (voor de duur van drie jaar) een bestedingsverplichting aan het sociaal deelfonds: het budget is vrij te besteden binnen het sociaal domein, maar niet daarbuiten. Hoe wordt de keuze gemaakt aan welk sociaal domein het budget wordt besteed en welke spelregels gelden daarvoor? Dit wordt extra belangrijk als het te besteden budget onder druk staat of zelfs zo goed als op is. En wat als na die drie jaar er geen bestedingsverplichting meer is?
- Hoe wordt voorkomen dat gezinnen te lang in het generalistisch circuit blijven hangen nu de doelstelling is op dure en zware jeugdhulp te bezuinigen?
- Hoe houdt je als verantwoordelijke instantie het gevaar van overbelasting van het gezinssysteem in de gaten, zeker nu als gevolg van de bezuinigingsdoelstelling gekozen wordt voor het terugdringen van residentiële zorg?

5. Toeleiding tot hulp

Wij onderschrijven van harte het streven om per gezinssysteem één behandelcoördinator aan te wijzen, die verantwoordelijk is voor ondersteuning bij en behandeling van alle in het gezin voorkomende problematiek.

Een bemoeilijkende factor in dezen vormt de keuze voor een tweeledige toeleiding tot hulp en zorg, namelijk die via het CJG en de verwijzing via de (huis-)arts. Het in één hand houden van informatie

over behandelingen (namelijk bij de behandelcoördinator) en voortgang daarin kan hierdoor worden gehinderd.

Ook bestaat het risico dat de huisarts of zijn praktijkbegeleider langer dan nodig of wenselijk, de behandeling in eigen beheer houdt. Hoe houdt de behandelcoördinator daar zicht op en op welke wijze kan hij op de voortgang en aard van de hulpverlening invloed uitoefenen.

Met name met betrekking tot de psychiatrische problematiek willen wij onze zorg uitspreken over de toeleiding tot hulp door niet-medisch geschoolden. Hoe voorkom je dat kinderen en jeugdigen met psychiatrische ziektebeelden niet tijdig als zodanig worden gediagnosticeerd, daardoor vakkundige hulp moeten ontberen en langer dan verantwoord is in het eigen sociaal netwerk moeten worden opgevangen.

Een laatste aspect dat ons met betrekking tot de toeleiding zorgen baart, is de beveiliging van persoonsgegevens. Medici zijn niet gehouden aan het doorgeven van informatie over hun patiënten en kunnen dus essentiële informatie aan de behandelcoördinator onthouden. Hoe behoudt de behandelcoördinator desondanks het overzicht over alle lopende behandelingen in een gezin.

Al deze zorgpunten vragen om een goede afstemming tussen CJG en de medische praktijkvoerders in en buiten de gemeente. Wij hopen dat in de lopende pilot Jeugdzorg aan deze aspecten aandacht zal worden besteed en de resultaten daarvan in het uitvoeringsbeleid terug te vinden zullen zijn. Als bijlage wordt aan dit advies een column gehecht van Piet Borst NRC 18-01-2014 'de Jeugdhulp wordt mishandeld'.

6. **Civil society**

Terecht wordt gestreefd naar het versterken van de preventieve invloed van de leefomgeving en de pedagogische civil society in bredere zin op het welbevinden van jongeren en oplossingsvermogen in het gezin. Dat vraagt om intensieve samenwerking met het onderwijsveld, de sportverenigingen en het welzijnswerk en het actief participeren van deze organisaties in het vroegtijdig signaleren van problemen.

Om de zwaardere vormen van zorg te kunnen ontlasten is een goede preventie van groot belang. De WAR kijkt dan ook met belangstelling uit naar de verdere invulling van deze samenwerkingsverbanden in de uitwerkingsnota.

7. **Toetsing**

Het toetsen van de uitvoering van de Wet Jeugdhulp op lokaal niveau gebeurt aan de hand van prestatie-indicatoren en op basis van lokaal te formuleren kwaliteitseisen. Om kwaliteit en kosten van de geboden hulp goed te kunnen beoordelen is het van belang, dat er op provinciaal niveau op basis van dezelfde prestatie-indicatoren wordt beoordeeld. Graag vernemen we nog welke prestatie-indicatoren en lokale kwaliteitseisen worden gehanteerd.

De onderwerpen die volgens de nota in aanmerking komen om in de prestatie-indicatoren te worden opgenomen kunnen wij onderschrijven. Wel werpt het de vraag op of in de indicatoren ook wordt aangegeven welk optimum wordt gehanteerd in de verhouding tussen efficiency en effectiviteit, oftewel hoeveel mag tevredenheid van ouders en jeugdigen kosten.

Van de uitkomsten van toekomstige benchmarks worden wij natuurlijk graag op de hoogte gesteld.

Wachttijsten vormden jarenlang een probleem. In de provincie Utrecht is dit in goede banen geleid. Voor ons is een voorwaarde dat er niet door deze transitie weer wachttijsten ontstaan. Wachttijsten in De Bilt, dat nooit. Het verdient daarom aanbeveling om de wachttijd als prestatie-indicator in de beoordeling van de effectiviteit van de hulp mee te nemen.

In de nota wordt gesproken over het voornemen om tweejaarlijkse uitvoeringsplannen te maken teneinde het beleid tijdig te kunnen bijstellen.

De WAR pleit er voor om zeker gedurende de eerste twee jaar ook tussentijds de vinger aan de pols te houden en de transformatie kritisch te blijven volgen.

8. **Advies**

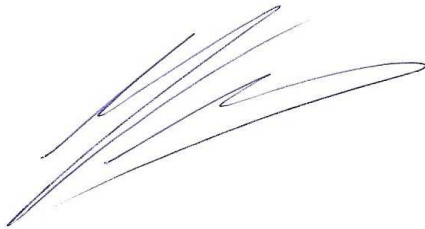
Samenvattend komen wij tot de volgende aanbevelingen:

- a. In de uitvoeringsnota nader definiëren op welke wijze de participatie van burgers in de Jeugdhulp wordt geregeld en hoe de bevoegdheden van de WAR op het terrein van de Jeugdhulp zich daartoe verhouden. (Dit ook opnemen in het nieuwe Convenant Wmo Advies Raad).

- b. Gezien het feit dat de reorganisatie van het CJG dreigt samen te vallen met de overkomst van de gedelegeerde taken op het gebied van Jeugdhulp moet tevoren goed worden doordacht hoe lopende de reorganisatie, voldoende kwaliteit van hulp en ondersteuning aan jeugdigen kan worden gegarandeerd.
- c. Jaarlijks onderzoek naar de verhouding tussen formele en informele Jeugdhulp om te voorkomen dat gezinssystemen en andere ondersteuningsconstructies in de civil society structureel overbelast raken en om zo tijdig ingrijpen mogelijk te maken.
- d. In de pilot Jeugdzorg aandacht besteden aan een solide regeling van de afstemming tussen het CJG, de medische praktijkvoerders met betrekking tot:
  - scheppen van waarborgen van de privacy;
  - een goede informatievoorziening van de behandelcoördinator en afspraken over minimale eisen die aan de door de arts en behandelcoördinator te verstrekken informatie kunnen worden gesteld;
  - duidelijke beschrijving van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van behandelcoördinator en arts/praktijkondersteuner;
- e. De wachttijd voordat hulp verkregen wordt meenemen in de prestatie-indicatoren.

Wij vertrouwen er op dat u onze argumentatie en aanbevelingen zorgvuldig zult meewegen in uw besluitvorming en zien uw verslaglegging over de genomen besluiten met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Loes Klok
Voorzitter Wmo Advies Raad De Bilt

Bijlage: Column Piet Borst NRC 18-01-2014 'de Jeugdhulp wordt mishandeld'

Jeugdzorg en politiek gaan slecht samen. Jeugdzorg vereist investeringen die pas op lange termijn renderen. Politici zijn geen terreerde in de korte termijn, de volgende verkiezingen, afgezien van een enkel gruwelijk mishandeld kind waar Kamervragen over te stellen zijn. Het is deze mismatch tussen politiek van vandaag en zorg voor overmorgen, die geleid heeft tot een wetsontwerp dat de jeugdhulp dreigt aan te tasten en waar alle deskundigen zich eensgezind tegen gekeerd hebben. Dat wetsontwerp heeft geruisloos de Tweede Kamer gepasseerd en ligt nu bij de Eerste Kamer. Wat is er mis met die wet? Het plan is om de hele jeugdhulp, medisch en sociaal, onder te brengen bij de gemeenten. Dat oogt aardig, alle jeugdzorg lokaal regelen in het dorp, waar alle hulpverleners het gezin en elkaar kennen. Waarom zijn deskundigen dan tegen? Het grootste bezwaar is dat de psychiatrische jeugdzorg uit de geestelijke gezondheidszorg wordt gelicht en bij de gemeenten ondergebracht. Die maatregel lijkt ingegeven door de misvatting dat kinderen weinig echte psychiatrische ziekten hebben, alleen aanpassingsstoornissen, waar sociale werkers wel raad mee weten. Als tijdig opvoedingsondersteuning wordt gegeven, zouden die psychiatrische ziekten voorkomen kunnen worden. Dat is niet zo. Kinderen kunnen ernstige psychiatrische ziekten krijgen, die deskundige diagnostiek en therapie vereisen. Je kunt die schaarse psychiaters niet even over de dorpen verkavelen en losmaken uit de algemene psychiatrische zorg. Als de aanspraak op jeugdpsychiatrische hulp uit de Zorgverzekeringswet wordt gelicht, wordt bovendien het individuele recht op medische zorg vervangen door een 'zorgplicht' van de gemeente. Potentiële willkeur. Het is ook onduidelijk hoe die jeugdpsychiatri-

COLUMN

De jeugdhulp wordt mishandeld

PIET BORST

schezorg wordt ingepast in de dorpszorg. Hoe gaan de nog in te stellen 'wijkteams jeugd en gezin' dat doen? Psychiaters zijn te duur voor zo'n team en amateurs gaan dus de noodzaak voor psychiatrische zorg vaststellen. Hoe wordt die zorg ingehuurd en betaald in de dorpen? Wie betaalt de opname in een landelijke inrichting? Kunnen ouders nog met hun kind naar een gespecialiseerde psychiatrische kliniek in een andere gemeente?

Rob Oudkerk kon in deze krant stoer doen over de herziening van de jeugdzorg, maar deskundige dokters vinden het uitlichten van de jeugdpsychiatrie uit de medische zorg „een historische vergissing”. De kindergeneeskunde halen we ook niet uit het ziekenhuis om die in de dorpen dichterbij de kinderen te stationeren.

Er is ook een privacyprobleem. Het lijkt wel efficiënt om alle informatie van een gezin in het gemeentehuis te concentreren, maar als daar medische informatie bij zit, komt die onder ogen van ambtenaren die niet aan een medisch of psychologisch beroepsgeheim zijn gebonden. Als er verschil van mening is gaat het naar de gemeenteraad! Onacceptabel vinden alle beroepsorganisaties dat.

Zelfs mensen die voor vereenvoudiging van de jeugdhulp zijn - want die is nu wel erg log engecompliceerd - houden hun hart vast. De overheveling van alle rijks- en provincietaken in de jeugdhulp naar de gemeenten is een megaoperatie en die gaan bijna altijd mis. In dit geval kun je daar gif op innemen. Er zijn geen pilots gedaan om te zien of dit überhaupt kan werken. Er is geen *evidence-based* plan en de operatie mist de steun van de mensen die de gemeentelijke zorg moeten gaan leveren. De invoering van de Obamacare laat zien hoe zulke onberaden overheidsacties uitpakken. En deze

megaoperatie gaat ook nog gepaard met een forse bezuiniging van 15 procent.

Jeugdhulp is mensenwerk en bezuiniging kan niet worden opgevangen met slimme apparaten of computerprogramma's. Voor grote gemeenten, die bereid zijn geld toe te leggen, valt er nog iets te plooiën. Een dorp dat toch al tekortkomt, zal de jeugdzorg niet op fatsoenlijk niveau kunnen leveren: te weinig geld, infrastructuur, deskundigheid. Er gaan dus grote geografische verschillen optreden in de kwaliteit van de jeugdzorg.

De jeugd-ggz en betrokken ouders klampen zich vast aan de laatste reddingsboei, de Eerste Kamer. Dat lijkt terecht. De Eerste Kamer heeft een doorwrocht pakket van 42 pagina's vragen ingediend bij de regering. Daarin worden alle bezwaren die hier zijn aangestipt breed uitgemeten. Alle partijen vinden dat het recht op jeugdpsychiatrische hulp niet vervangen mag worden door een gemeentelijke 'zorgplicht', die naar believen door ieder dorp kan worden ingevuld (postcodezorg), maar voorlopig geeft de regering niet toe.

Goede psychiatrische ondersteuning helpt kinderen met depressies of autisme het beste van hun leven te maken en de last voor het gezin draaglijk te houden. Die kinderen hebben toch al een rotlot uit de biologische loterij getrokken en dan moet niet ook noggeknoid worden met de zorg die ze nodig hebben. Daar komt bij dat alle goede jeugdhulp, in chusief opvang van sociaal zwakke gezinnen, kostenefficiënt is. Het kost nu wat, maar spaart geld op termijn. Het voorkomt latere ziekte, sociaal gedrag en criminaliteit. Van goede jeugdhulp profiteren niet alleen de kinderen die hulp nodig hebben, maar ook de maatschappij als geheel. Als nu het kabinet Rutte 2 deze jeugdwet overhaast doorzet, zal het kabinet Rutte 10 met de brokken zitten.